Gaziantep'in yeraltı hazinesi

Gaziantep'in altında adeta ikinci bir şehir daha bulunuyor. Binaların, parkların, caddelerin altında, yıllar önce oyulmuş depolar ve kanalların oluşturduğu, dünyada benzerine az rastlanan mükemmel bir su sistemi uzanıyor. Araştırmalar, son yıllarda unutulmaya yüz tutan bu mirasın şaşırtıcı özelliklerini ortaya koydu

Gaziantep's underground treasure

A whole other city literally lies under Gaziantep. Under the buildings, parks, streets, lie storage rooms and canals carved many years ago and an excellent water system rarely encountered in the rest of the world. Studies have revealed amazing particularities of this heritage that had almost been forgotten in recent years

YAZI / BY: ALİ YAMAÇ **FOTOĞRAFLAR / PHOTOS:** ALİ ETHEM KESKİN



Gaziantep'in altındaki mühendislik harikası su sistemi 50 yıl öncesine kadar yaşıyordu.
These systems that are engineering wonders underneath Gaziantep were still in use until 50 years ago.



Gaziantep'in altındaki yumuşak kireçtaşı, insanlar tarafından yüzyıllar boyunca kazılmış, oyulmuş ve şekillendirilmiş. Şehrin altı mağaralar, işlikler ve depolarla dolmuş. OBRUK Mağara Araştırma Grubu olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve ÇEKÜL Vakfı işbirliğiyle yürütülen 'Altı da Üstü de Kültür' projesi için Gaziantep'in altındaki bu yapıları saptıyoruz. Karşılaştığımız yeraltı mekânları hayallerimizin de ötesinde, hepsi birer mühendislik harikası niteliğinde.

Araştırmacılar olarak dikkatimizi ilk çeken şey, yeraltına oyulmuş depolar veya tüneller değil, bambaşka bir şey oldu: Gaziantep'in altında, benzerine başka hiçbir yerde rastlanmayan devasa bir su sistemi mevcuttu.

Gaziantep şehrinin bulunduğu plato, insanı hayrete düşüren bir su kaynağı bolluğuna sahip. Çok uzun zaman önce Durluk, Karaaş ve Pancarlı gibi şehrin dışında kalan mevkilerdeki pınarlardan su getirmek için 'livas' adı verilen yeraltı kanalları kazılmış. Suyun akışının sağlanması

For centuries, people excavated, carved and shaped the soft limestone found underneath the city of Gaziantep. Caves, workshops and storage areas filled the city's underground.

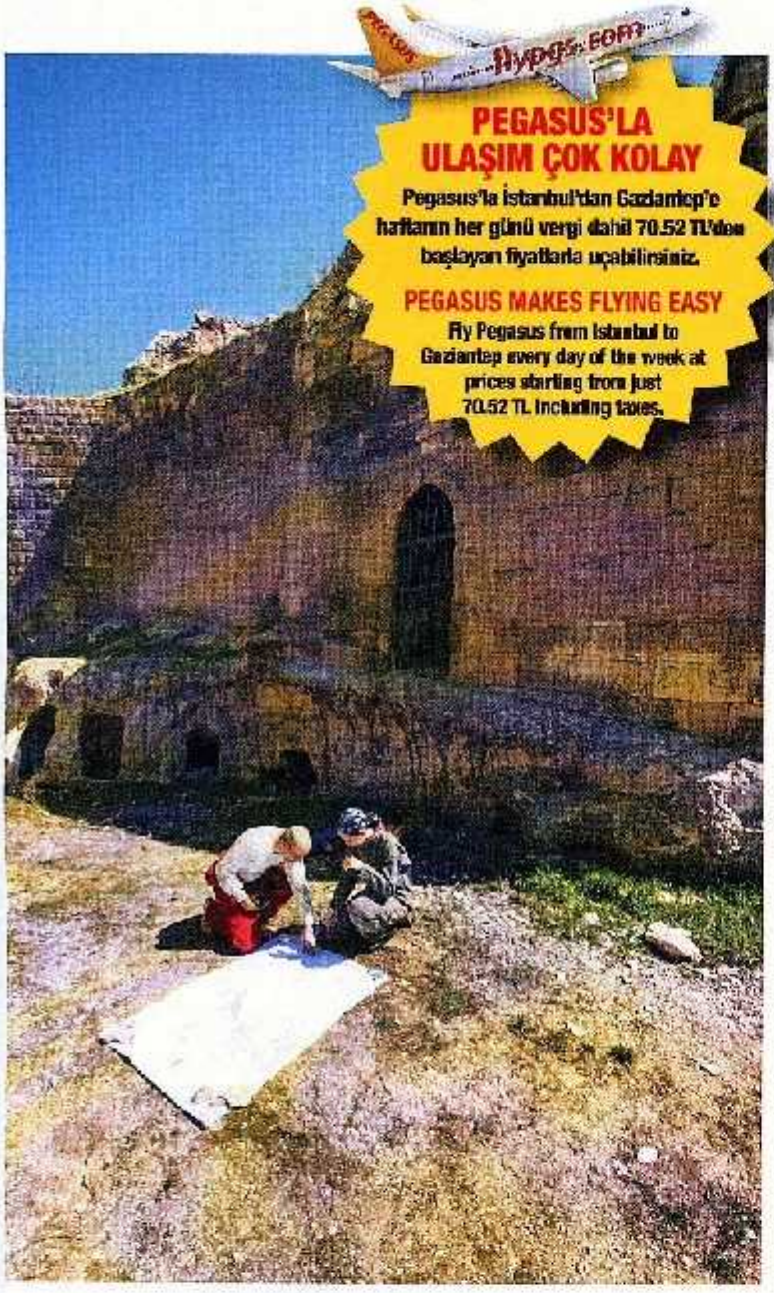
We, the OBRUK Cave Research Group, are determining the structures that lie underneath the city of Gaziantep as part of the 'Culture, Above and Below' project, a joint venture by the Metropolitan Municipality of Gaziantep and the ÇEKÜL Foundation. Each of the underground units we have located is a marvel of engineering beyond our imagination.

What first drew our attention as researchers was not the underground tunnels and storage areas carved underground, but something else entirely: underneath Gaziantep was a gigantic water system, the only one of its kind in the world.

The plateau on which the city of Gaziantep is situated has an astonishing abundance of water sources. Long >>

'ALTI DA KÜLTÜR ÜSTÜ DE' PROJESİ HAZİNELERİ GÜN YÜZÜNE ÇIKARIYOR

The project titled, 'Culture, Above and Below', sheds light on the underground treasures



Gaziantep Kalesi'nin altından şehre uzanan dehlizleri araştıran ekip, ölçümlerini defalarca kontrol etti.
The team investigating the passageways under Gaziantep Castle that stretch into the city have checked their measurements many times.

için kanallarda sürekli olarak aynı eğim korunmuş. Yeraltında kilometrelerce uzunluğunda bir kanal kazılırken bu sabit eğimi sağlamanın zorluğu bir yana, kanallara yüzeyden inanılmaz doğrulukta, bazıları 40 metreden derin kuyular da açılmış.

Bir kanal ayrı şehrin birçok yerinde, merdivenle inilebilen ve çamaşır yıkanıp abdest alınabilen kamusal alanlarla bağlantılı olması ise ayrı bir sürpriz. Bir anlamda yeraltı kanallarıyla gelen su, yine bu yapılarla insanların kullanımına sunuluyor. 'Kastel' denilen bu ortak kullanım yerleri, çoğunlukla camilere yakın inşa edilmiş durumda.

Gaziantep'te bundan 50 yıl öncesine kadar en az 10 tane kastel bulunuyordu. Çoğunun doldurulması veya tahrip edilmesi sebebiyle bugün geriye sadece Ahmet Çelebi, İhsan Bey, Kozluca ve Pişirici kastelleri kaldı. Bir kısmı tamir ve tadilatlarla eski şeklini kaybetse de kastellerin etkileyici mimarisi hakkında bir fikir sahibi olmanız sağlıyorlar. Şahinbey ilçesinde yer alan Pişirici Kastelli, yarı başında bulunan 1283 tarihli yeraltı mescidiyle de şehrin en eski ve en ilginç yapılarından biri.

ago, underground canals called 'lives' were dug to transport water from springs outside the city in places like Dut uk, Karatas and Pancarlı, into the city.

The canals were kept at the same angle in order to obtain a constant flow of water. As the difficulty of maintaining the same angle when digging kilometres of underground canals aside, they also opened incredibly accurately dug wells, some over 40 metres deep.

Yet another surprise was that these canals were also connected in many parts of the city to public spaces where people could go down by ladder and wash or do their laundry. In a sense, water that comes from underground canals is transported for human use via such structures today. Most of these public places, called 'kastels, were built near mosques.

There were at least 10 kastels in Gaziantep until about 50 years ago. Due to most of them being filled or demolished, only Ahmed Çelebi, Ihsan Bey, Kozluca and Pisirici kastels still exist today. Although some of them have lost their former splendour as a result of repairs and restoration >>

KENTTEKİ KASTELLERDEN SADECE DÖRDÜ KULLANILABİLİR DURUMDA

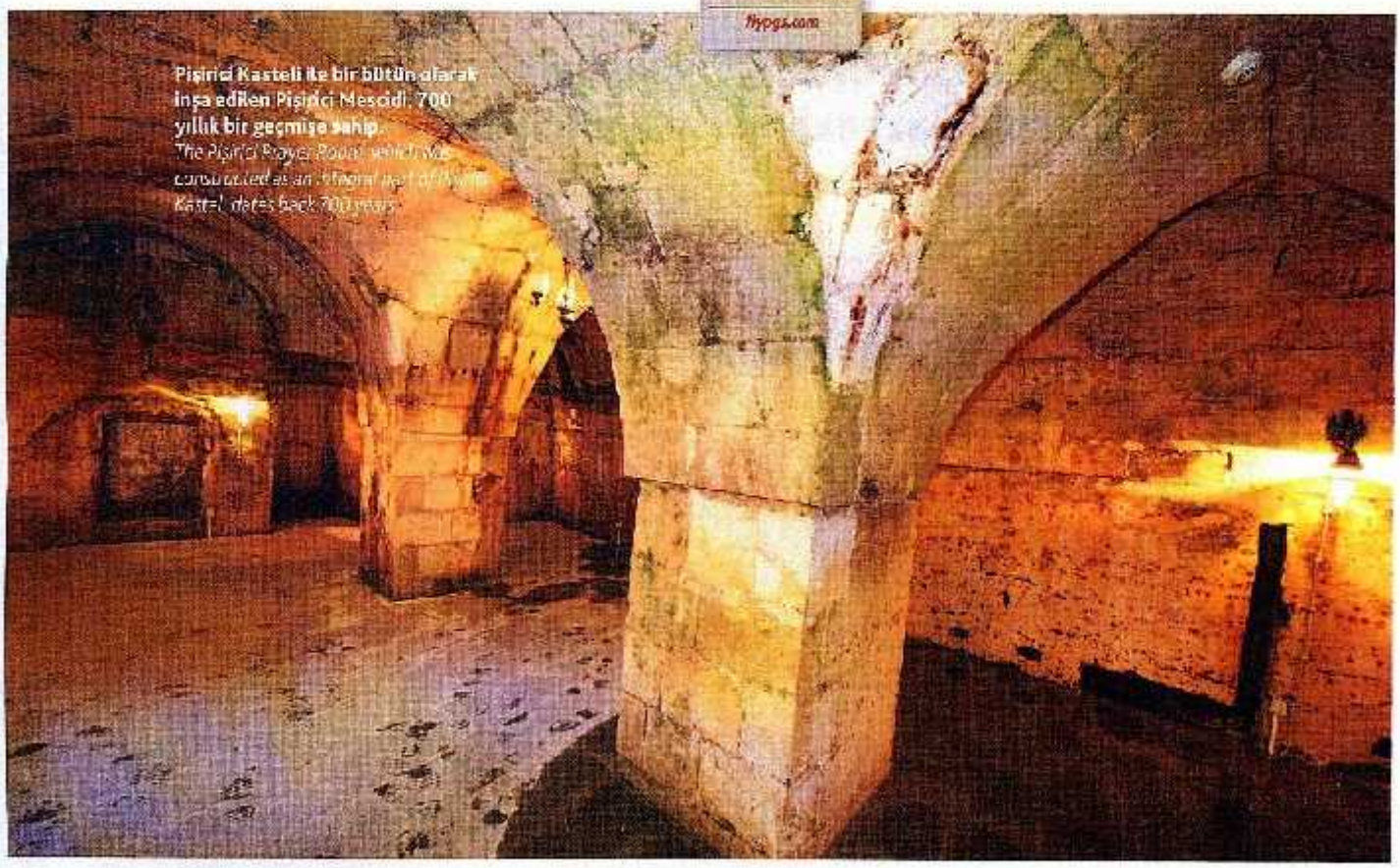
Only four of the Kastels in the city are functional

Anadolu'nun başka hiçbir yerinde örneğine rastlanmayan ve yapım tarihi yüzlerce yıl öncesine uzanan on livas ve kastellerden oluşan su sistemi, ürünüyle bir mühendislik şaheseri. Çin'in Turfan bölgesindeki Karız Kanalları'nı anımsatan bu sistem, uzun yıllar Gaziantep şehrinin suyunu sağladı. Ne yazık ki 50 yıl öncesine dek kullanılan bu sistem, son yıllarda şehrin hoyrat yapılaşmasına kurban gitti. Birçok kanal inşaat temelleri altında kaldı, çöktü veya tıkandı. Şehrin birçok semtine 100 yıl önce su ulaştırdığı bilinen, kilometrelerce uzunluktaki kanallar artık birkaç yüz metreden fazla devam etmiyor. livaslara kanalizasyon karışıyor. Gaziantep'in altındaki yumuşak ve

PEGASUS
UÇMANIN KOLAY YOLU
THE EASY WAY TO FLY
UYGUN FİYAT
AFFORDABLE PRICES
flypgs.com

work, they provide us with an idea of the impressive architecture of kastels. Pişirici Kastel in Şahinbey town, with an underground prayer room built in 1283 right next to it, is one of the city's oldest and most interesting structures.

The entirety of this water system of livas and kastels not found elsewhere in Anatolia and which dates back hundreds of years, is an engineering masterpiece. This system that resembles Karız in China's Turpan region, provided the city of Gaziantep with water for many years. Unfortunately, this system which was still in use until 50 years ago, has in recent years fallen victim to thoughtless construction. Many canals have >>



Pişirici Kastel'i ile bir bütün olarak inşa edilen Pişirici Mescidi, 700 yıllık bir geçmişe sahip.
The Pişirici Prayer Room, which was constructed as an integral part of the Pişirici Kastel, dates back 700 years.

BU SU SİSTEMİNE, ANADOLU'NUN BAŞKA BİR YERİNDE RASTLANMIYOR

No other examples of such a water system are found anywhere in Anatolia

işlenmesi kolay kireçtaşı kütlesi sadece su kanalları için değil, yeraltı yapıları için de büyük bir kolaylık sağlıyor. Hemen hemen her eski evin altında depo olarak kullanılan bir mağara mevcut. Gaziantep'te geleneksel taş binaların yapım süreci şöyle: İnşaatın yapılacağı alanda önce yeraltına bir mağara kazılıyor ve çıkan taşlar o binanın yapımında kullanılıyor. Taşocaklarının yeraltındaki mağalarda olmasının nedeni, kireçtaşının yumuşak olması ve nemli ortamda daha rahat işlenmesi. Taşlar gün ışığıyla temas ettiğinde sertleşiyor. Bu aşamada da devreye taş ustaları giriyor. Ustalar özel tarakh bir keser kullanarak taşların kenarlarını düzeltip hepsinin aynı boyda olmasını sağlıyor. Bugün mesleği sürdüren sadece birkaç taş ustası mevcut, onlar da binaların restorasyon çalışmalarını yürütüyor.

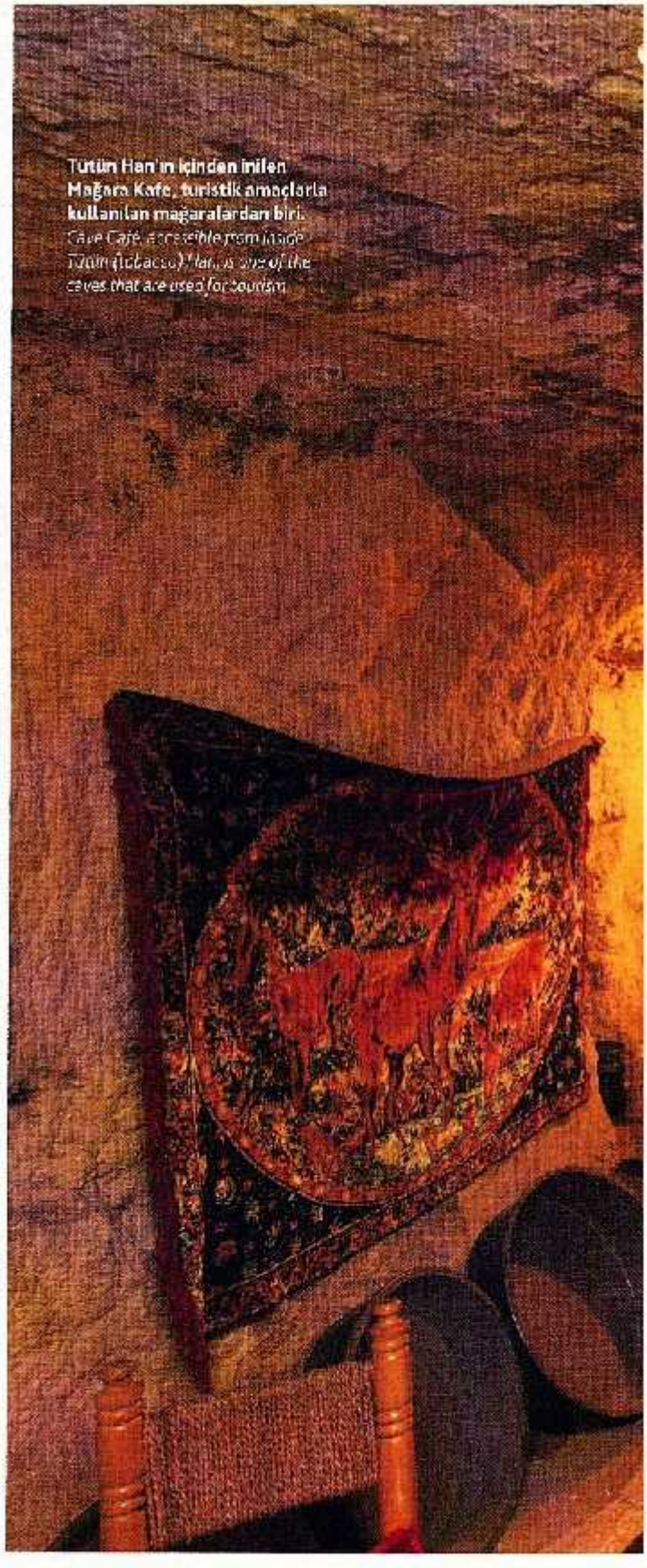
Gaziantep'te bu yeraltı yapılarından bazıları ambar veya ışlık olarak hâlâ kullanılıyor. Bu mağaralar inanılmaz büyüdükçe olabiliyor. Örneğin Kılınçoğlu Mahallesi'nde

YERALTINDAKİ TAŞLAR GÜN YÜZÜNE ÇIKINCA SERTLEŞİYOR

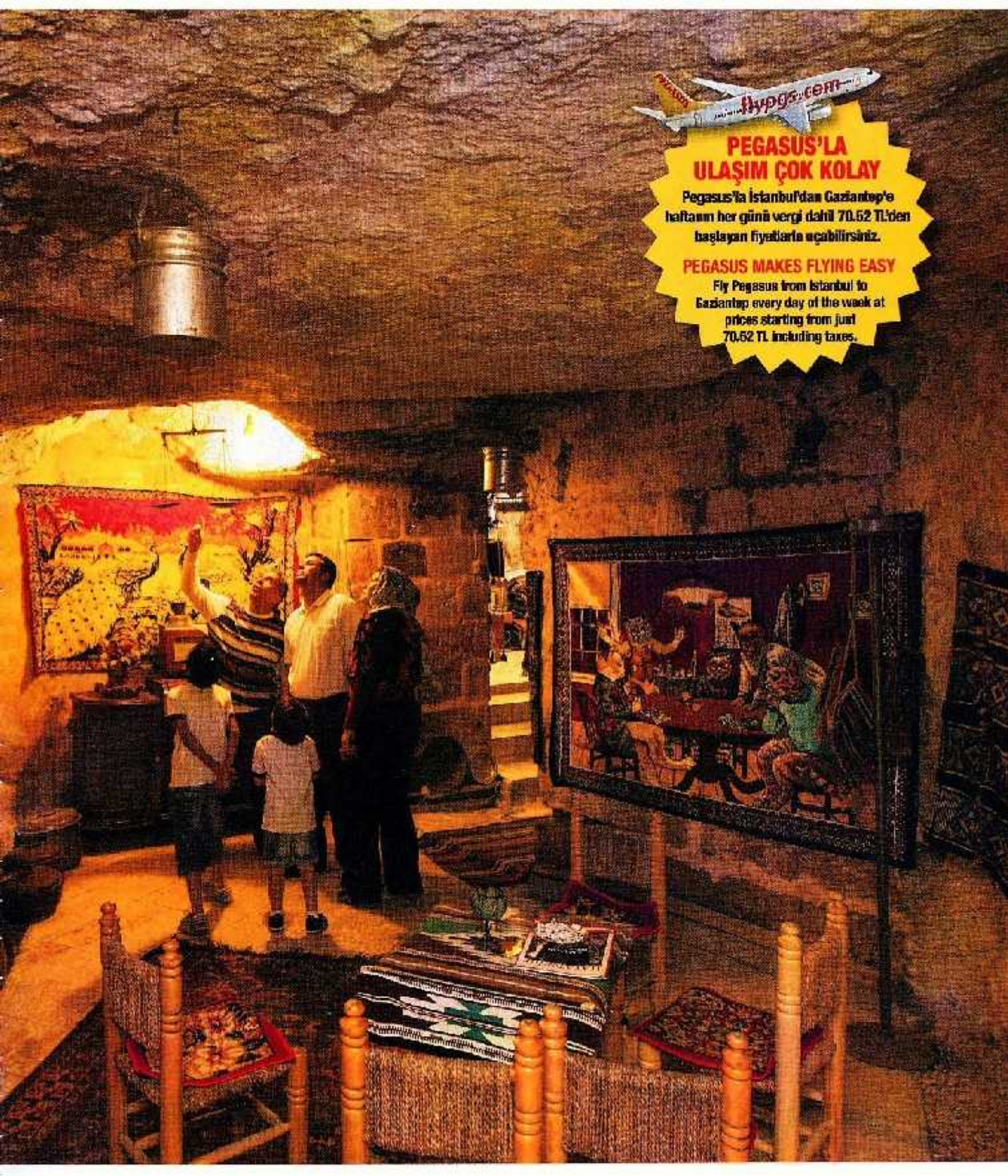
The stones found underground become brittle when they come into contact with the air

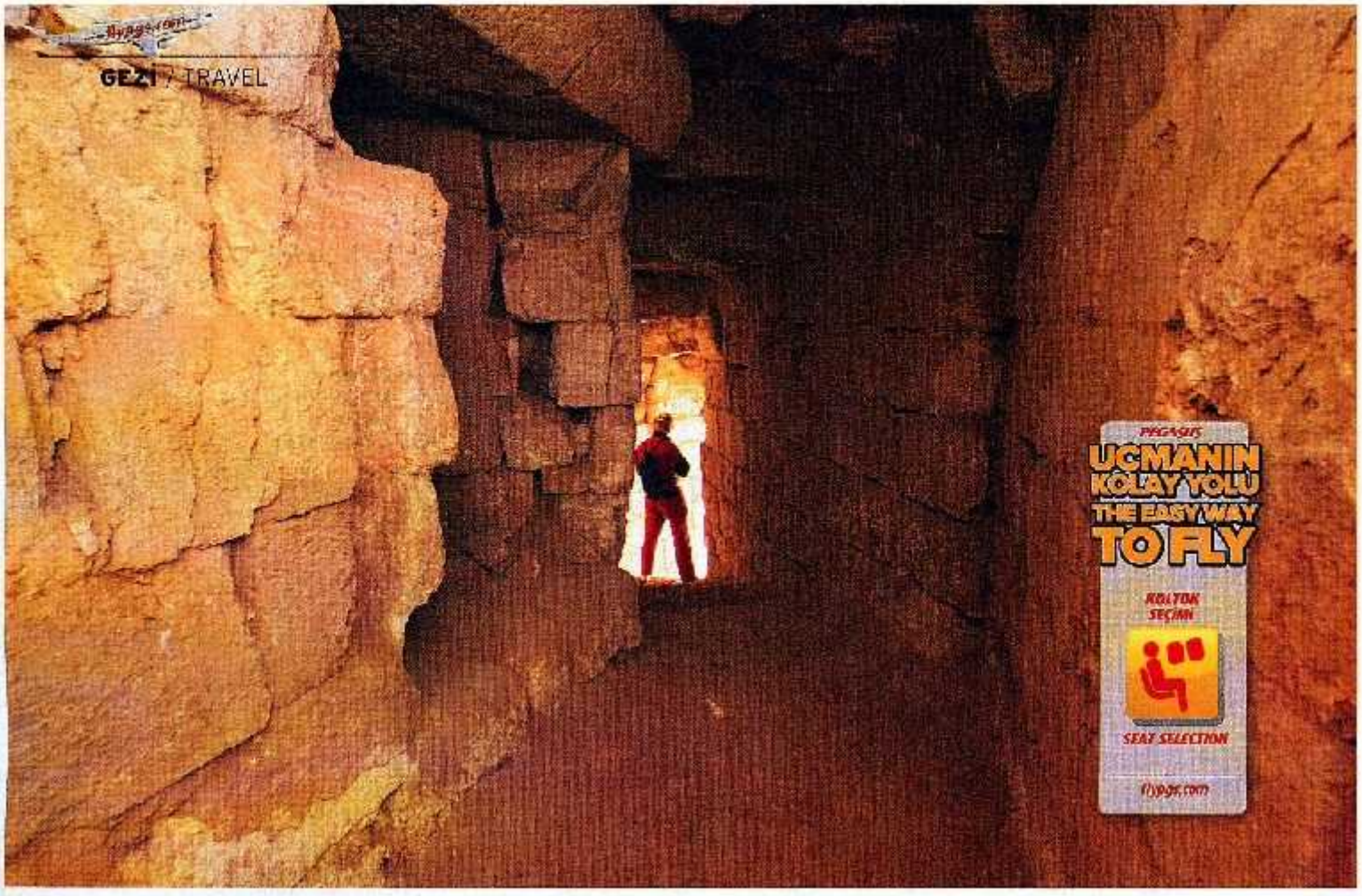
been buried under constructions, collapsed or clogged. The many kilometres of canals, which carried water to many neighbourhoods in the city 100 years ago, do not continue for longer than a few hundred metres, and sewage enters the wadis.

The soft, malleable mass of limestone underlying Gaziantep is not only useful for water canals, but is also very convenient for underground structures. Almost every old house has a cave in its basement that is used as a storage room. The process of making traditional stone buildings in Gaziantep is as follows: a cave is dug underground in the construction area, and the stones excavated are used in the construction of the building. The reason for situating the quarries in underground caves is that the limestone is soft and more malleable in a humid environment. The stones become brittle when they come into contact with the air. It is at this stage that stonemasons come in. Stonemasons use a special stonecutter with serrated edges to cut ≫



Tütün Han'ın içinden inilen Mağara Kafe, turistik amaçlarla kullanılan mağaralardan biri.
Cave Café, accessible from inside Tütün (tobacco) Han, is one of the caves that are used for tourism.


PEGASUS'LA
ULAŞIM ÇOK KOLAY
Pegasus'la İstanbul'dan Gaziantep'e haftanın her günü vergi dahil 70.52 TL'den başlayan fiyatlarla uçabilirsiniz.
PEGASUS MAKES FLYING EASY
Fly Pegasus from Istanbul to Gaziantep every day of the week at prices starting from just 70.52 TL including taxes.



Gaziantep Kalesi'nin içinde yer alan hamamda birçok dehliz ve tünel bulunuyor.
There are many passageways and tunnels in the Turkish bath in Gaziantep Castle.

yer alan ve içinde iplikçilerin çalıştığı 'Sulu Mağara', 120x35 metrelik ölçüleriyle Anadolu'daki en büyük örneklerden biri ve şehrin tam merkezinde. Direkçi Pazarı'ndaki 'Direkçi Mağarası' ise 80x23 metre ölçülerinde, hemen yanı başındaki 'İplikçiler Mağarası' da en az onun kadar büyük.

Gaziantep'in geleneksel 'kutnu kumaş'ının ipliğini üreten ustalar eskiden ipliği bu mağaralarda eğirdi. Bu mekânların rutubetli ortamı iplik üretimi için vazgeçilmez bir öneme sahip. Öte yandan, günümüzün teknolojik tesisleri yavaş yavaş bu eski el üretiminin de yok olmasına yol açıyor. Bugün şehirdeki mağaralarda iplik eğiren çok az kişi kaldı. Oysa eskiden Gaziantep'in neredeyse

the stones to a uniform size. Only a few masters practise the profession today, who conduct restoration work on buildings.

Some of these underground structures in Gaziantep are still used as warehouses or workshops. These caves can be incredibly large. One of the biggest examples in Anatolia is 'Sulu (wet) Cave' situated in Kınıpoğlu neighbourhood in the heart of the city. Spinners currently work inside the cave, which measures 120x35 metres. 'Direkçi Cave' in Direkçi Market is 80x23 metres in size, and is neighboured by 'İplikçi (thread) Cave', which is at least as large if not larger.

craftsmen producing the thread for Gaziantep's traditional 'kutnu' fabric used to spin yarn in these >>

MAĞARALAR, GELENEKSEL KUTNU KUMAŞININ İPLİĞİNİN ÜRETİLDİĞİ YER

The caves are where the traditional 'kutnu' fabric is produced

PEGASUS
UÇMANIN KOLAY YOLU
THE EASY WAY TO FLY
BİLETLİ UÇUŞ İŞLEMLERİ
flypgs.com
MANAGE YOUR BOOKING ONLINE
flypgs.com

Gaziantep Savaş Müzesi'nin altında bulunan ve iki kata yayılan mağara sisteminin ilk katı.
The first floor of the two-storey cave system that spreads out under Gaziantep War Museum

tüm çömlek ve iplik ustaları yeraltında çalışırdı. Günümüzde iplik eğirmeyi sürdüren ustalar birçok sıkıntı yaşıyor. Gelişen teknolojinin yanı sıra Uzakdoğu ürünleri de işlerini tehdit ediyor. Her geçen gün kazançları azalıyor, başka iş kollarında çalışmaya başlamaları da oldukça zor görünüyor.

Gaziantep Savaş Müzesi'nin altında ise tek bir mağara değil, iki kata yayılmış büyük bir yerleşim mevcut. Üst mağara günümüzde müzenin bir parçası olarak kullanılıyor, onun altında yer alan mağara ise bir livasla bağlantılı, eskiden bu mahallede yer alan diğer kuyulara su taşıyordu.

caves. The humid nature of these places is of crucial importance for the production of thread. On the other hand, today's technological facilities are slowly leading to the disappearance of this traditional manual production. Although almost all the pottery and spinning masters of Gaziantep used to work underground, there are very few people who spin yarn in the caves of the city today. Masters who continue to spin are faced with many difficulties. Products from the Far East as well as developing technology threatens their livelihood. Their earnings decrease with each passing day, and it appears difficult for them >>

SAVAŞ MÜZESİ'NİN ALTINDAKİ MAĞARA, MÜZENİN TEŞHİR SALONU

The cave under the War Museum is the museum's exhibition room

PEGASUS
UÇMANIN KOLAY YOLU
THE EASY WAY TO FLY
EXTRAPARK
P
AIRPORT PARKING AT LOW PRICES
flypgs.com



Sumaklı Mağara'daki kuyudan çıkartılan su, duvara gömülü duran küplerde biriktirilip kullanılıyor.
Water that comes out of Sumaklı Cave is stored in earthenware vessels embedded into the wall until it is used.

OBRUK Mağara Araştırma Grubu olarak amacımız, sayısı şimdiden 40'ı geçen tüm bu yapıları ve gelecekte bulunacakları envanterleyip haritalamak; en az yerüstü kadar yeraltı da bir kültür hazinesi olan Gaziantep şehrinin değerlerinin yok olmamasını sağlamak...

MAĞARALARIN BİR KISMI ZİYARET EDİLEBİLİYOR

It is possible to visit certain parts of the caves

of Gaziantep see us wandering around in alleyways for days on end, with our strange caving clothes and helmets, they first ask what we're doing; then they show us caves that are under their own house or nearby. And we encounter a new cave or lives in every neighbourhood, coffee shop and restaurant we pop into. The delicious meals we enjoy with the friendly, helpful people of Gaziantep are what help us the most.

Our goal as OBRUK Cave Research Group, is to write an inventory and map out all these structures, of which we have already found 40 and continue to find, and to ensure that the city of Gaziantep, which boasts as rich a cultural treasure underground as it does overground, does not lose this unique heritage ■